

levendig geheel ontstaat. De woningen krijgen een individueel karakter doordat er zo weinig mogelijk is vastgelegd en de bewoners de gelegenheid krijgen hun eigen woonopvattingen te realiseren, in overeenstemming met Scharoun's opvatting dat het wonen een proces is dat zich van binnenuit moet ontplooien. Dit geldt in nog sterkere mate voor de atelierwoningen op de hoogste verdieping.

Het belangrijkste werk van Scharoun is ongetwijfeld de Berliner Philharmonie, waarvoor hij het ontwerp in 1963 maakte (afb.21-23). De eenvoudigste formulering van het idee dat aan het ontwerp ten grondslag ligt is "muziek in het middelpunt" en daaruit is het gehele bouwwerk en vooral de plattegrond en vormgeving van de zaal te herleiden. De terrasvormige verdeling van de zitplaatsen en het tentvormige dak (waarvan de vorm ook een akoestische functie heeft) geven vorm aan een ruimte waarvan Bakema schreef: "Het ontwerp voor de Philharmonie is één van de zeldzame bewijzen dat creatieve kracht de samenhang tussen mens, ruimte en techniek zichtbaar kan maken. Het wijst op iets, dat in deze tijd van mechanisering bijna verloren is gegaan: het wonder van de totale ruimte waarin alles ontstaat en wordt".

Mede door de Philharmonie heeft Scharoun meer bekendheid en erkenning gekregen. In 1965 ontving hij een eredoctoraat van de universiteit van Rome en in een rede verduidelijkte hij hierbij zijn manier van werken: "Bij elke opgave ligt de wil tot grondslag het onderwerp zuiver op te vatten, zuiver betekent de oplossing van het probleem volgens zijn wezen ... Zowel in de "mittelmeerische" als in de "nordische" ruimte dragen we archetypen met ons mee waaraan we verder werken, gedreven door onze wezensaard van het ogenblik; archetypen die ons denken, voelen en handelen onbewust beïnvloeden. Het wezenlijke van de bouwkunst - van kunst in het algemeen - is immers de interpretatie van de zin van het leven van de mensheid en het tot vorm geworden resultaat daarvan. Dit op een veelzijdige manier aan te vatten is de nog altijd actuele opgave van Europa".